

såsom arfvode för undervisning i slaviska språk, bilda lön för en extra ordinarie professor i detta ämne vid Upsala universitet, med rättighet för den blifvande innehafvaren af professuren att efter fem års tjenstgöring få sin lön förhöjd till 4,500 kronor.

Stockholm den 22 januari 1890.

Axel Bergström.

N:o 9.

Af herr Treffenberg, om bildande af en fond till underlättande af åtgärder för arbetares olycksfallsförsäkring, inrättande af sjukkassor och åstadkommande af ålderdomsförsäkring.

Uti infordradt och den 28 september sistlidet år afgifvet underdånigt utlåtande öfver arbetareförsäkringskomiténs betänkande med förslag till lag om ålderdomsförsäkring ansåg sig Konungens befallningshafvande i Kopparbergs län visserligen böra på anförda skäl afstyrka, att samma förslag lades till grund för en nådig proposition i ämnet till Riksdagen, och detta desto hellre, som sjelfva hufvudfrågan, eller statens pligt och förmåga att ordna arbetareförsäkringen, ännu vore så ny och derjemte förgrenade sig i så många detaljfrågor, hvilka jemväl vore nya och med hänsyn till deras betydelse för de nya institutionernas ändamålsenliga anordnande, hvar för sig kunde anses innefatta hufvudfrågor — att, enligt Konungens befallningshafvandes öfvertygelse, för närvarande öfver hufvud taget *hvarje*, äfven det i alla hänseenden

bäst genomtänkta förslag i ämnet, som kunde komma att framläggas för Riksdagen, icke kunde hos densamma påräkna framgång, i synnerhet som dertill komme, att innan de väntade lagförslagen angående arbetares försäkring mot sjukdom och olycksfall blifvit Riksdagen delgifna och af densamma slutbehandlade, samt verkningarna af en eventuel lagstiftning i dessa jemförelsevis mindre omfattande och mindre invecklade frågor hunnit att åtminstone i någon mån visa sig, Riksdagen efter all sannolikhet icke skulle finnas villig att skrida till en definitiv lösning af den vidt utseende ålderdomsförsäkringsfrågan, genom bifall till något som helst för densamma framlagdt fullständigt lagförslag i ämnet; men i sammanhang härmed uttalade Konungens befallningshafvande tillika den mening, att nyss berörda förhållande dock icke syntes böra hindra att, då frågan vore i högsta måtto magtpåliggande, ytterligare förberedande åtgärder för en sådan definitiv lösning redan nu både kunde och äfven borde vidtagas, i hvilket afseende Konungens befallningshafvande *dels* framhöll, att *en* sådan åtgärd, och i Konungens befallningshafvandes tanke under för handen varande förhållanden synnerligen lämplig skulle vara, om Kongl. Maj:t, efter pröfning af komiténs förslag och af de anmärkningar, som i deröfver infordrade underdåniga utlåtanden blifvit framställda, så snart ske kunde nådigst låte utarbete eget förslag, innefattande allenast *de allmänna hufvudgrunder*, på hvilka Kongl. Maj:t för sin del ansåge lagstiftningen angående ålderdomsförsäkring böra byggas, och sedermera beredde Riksdagen tillfälle att deröfver afgifva underdånigt yttrande, hvaruppå, och sedan frågan undergått den förnyade bearbetning, som med anledning af Riksdagens yttrande kunde anses erforderlig, samma fråga i form af ett fullständigt lagförslag möjligen kunde med utsigt till framgång å nyo öfverlemnas till Riksdagens behandling, och *dels* tillät sig att fästa Kongl. Maj:ts nådiga uppmärksamhet äfven å en annan, i Konungens befallningshafvandes tanke för närvarande ändå nödvändigare åtgärd, då det nemligen vore påtagligt, att, huruledes än arbetareförsäkringsfrågorna kunde komma att genom lagstiftningsåtgärder ordnas, verkställigheten af dessa åtgärder i alla händelser komme att kräfvä högst betydande tillskott af statsmedel, och alltså *bildandet af en grundfond* för detta ändamål syntes vara högeligen önskvärdt och af behovet påkalladt; och enär derjemte en sådan åtgärd stode i full öfverensstämmelse med Kongl. Maj:ts nådiga skrifvelse till arbetareförsäkringskomitén den 29 oktober 1888, i hvilken Kongl. Maj:t sjelf behagat offentligent uttala den mening, att de genom den nya tullbeskattningen vunna statsinkomsterna företrädesvis borde användas till, bland annat, »arbetares och med dem jemförliga personers ålderdomsförsäkring» vågade Konungens befallningshafvande underdånigst hemställa, huru vida icke Kongl. Maj:t kunde finna lämpligt att redan till innevarande Riksdag aflåta nådig

proposition om afsättande af en skällig andel utaf nyssnämnda inkomster för bildandet af ofvannämnda grundfond. En sådan nådig proposition skulle, enligt Konungens befallningshafvandes öfvertygelse, i hög grad bidra till att förmildra den förbittring i sinnena, som, efter hvad känt vore, påläggandet af lifsmedelstullarne med rätt eller orätt framkallat i vida kretsar och icke minst hos arbetarne sjelfva, en förbittring, som deremot med all sannolikhet skall komma att underhållas och ytterligare skärpas, derest de ur lifsmedelstullarne härflytande inkomster komme att uteslutande eller till största delen användas för befrämjandet af hvarjehanda andra för arbetarnes omedelbara intressen främmande ändamål, hvarjemte Konungens befallningshafvande ändtligen anmärkte, att en nådig proposition i ofvannämnda syfte äfvenledes helt visst skulle blifva egnad att åtminstone i någon mån häfva den djupa och säkerligen af många delade misstro, hvilken vunnit näring af det kända förhållande, att under sistlidet års riksdag tullinkomsterna icke ens till någon del blifvit använda till befrämjande af något utaf de i Kongl. Maj:ts nyssnämnda nådiga skrifvelse den 29 oktober sistlidet år uppgifna ändamål.

Emellertid framgår af den till innevarande Riksdag aflåtna nådiga statsverksproposition, att Kongl. Maj:t väl i nåder föreslagit afsättning af 100,000 kronor »till underlättande af åtgärder för *arbetares olycksfallsförsäkring och sjukkasors bildande*», men deremot icke ansett sig böra ifrågasätta, att ens någon del af de beräknade statsinkomsterna redan vid innevarande riksdag blifve reserverade för *ålderdomsförsäkringen*. Förklaringsgrunden härtill torde återfinnas i hans excellens herr statsministerns yttrande till statsrådsprotokollet den 11 innevarande månad, hvaraf inhemtas att hans excellens ansett dels att den kritik, hvilken vederbörande myndigheter underkastat det i ålderdomsförsäkringsfrågan af särskilda komiterade framlagda förslag, nogsam gäfvade stöd för den farhåga, att denna viktiga fråga ännu icke vore mognad, och dels att samma fråga ur många synpunkter och främst den finansiella vore så djupt ingripande i vårt lands förhållanden, att mycket arbete och noggranna ytterligare undersökningar erfordrades, innan de olika meningarna om den svåra uppgiftens ändamålsenliga lösning kunde komma till den grad af enighet, som måste utgöra betingelsen för hopp om framgång.

De af hans excellens herr statsministern sålunda framhållna betänkligheter emot afsättning af medel för ålderdomsförsäkring redan under innevarande riksdag hafva icke förmått rubba den mening, jag såsom Konungens befallningshafvande i Kopparbergs län i berörda hänseende uttalat och här ofvan återgifvit. Väl biträder jag i allo hans excellens herr statsministerns åsigt om frågans svårlösta och i vårt lands finansiella förhållanden djupt ingripande beskaffenhet äfvensom derutinnan, att enighet i åsigtarna om den

rigtning, i hvilken frågans lösning bör gå, ännu icke är uppnådd, men deremot kan jag icke finna, att dessa omständigheter i och för sig innefatta tillräcklig anledning att till en oviss framtid uppskjuta afsättning af medel äfven för ålderdomsförsäkringen, då nemligen statsverkets tillgångar för närvarande i ännu högre grad må hända, än någonsin tillförene varit och möjligen ännu på länge skall blifva fallet, bereda möjlighet icke blott att täcka de vanliga oafvisliga anslagsbehofven, utan äfven att derutöfver tillgodose åtskilliga andra viktiga statsintressens kraf, och bland dessa intressen den i nästan alla kulturländer och äfven i vårt land på dagordningen stående frågan om arbetarnes ålderdomsförsäkring intager ett så framstående rum, att endast en bestämd öfvertygelse om omöjligheten öfver hufvud att lösa samma problem eller åtminstone att någonsin kunna uppnå enighet i fråga om sättet för problemets lösning, synes mig kunna nöjaktigt förklara den återhållsamhet, som hans excellens herr statsministern pålagt sig beträffande anslagskrafven för arbetarefrågornas räkning. Men en sådan tolkning af hans excellens herr statsministerns yttrande anser jag mig icke berättigad att deri inlägga, då nemligen hans excellens herr statsministerns hänvisning till de för frågans utredning erforderliga »särdeles omfattande och noggranna ytterligare undersökningar» ju uppenbarligen antyder, att hans excellens herr statsministern icke hyser någon förutfattad mening i frågan.

Det lär knappast behöfva särskildt påvisas, att om framdeles åsigterna i fråga om sättet för ålderdomsförsäkringens ordnande komma att enas och ett förslag i detta syfte varder Riksdagen förelagdt, ett sådant förslag skall hafva större utsigt att vinna framgång, om för genomförandet deraf en genom årliga afsättningar af öfverflödiga statsmedel bildad fond finnes att tillgå, än om en sådan fond helt och hållet saknas och först i sammanhang med förslagens antagande måste börja samlas. Om åter det skulle visa sig att ålderdomsförsäkringsproblemet, såsom olösligt, måste öfvergifvas, eller att enighet om sättet för problemets lösning icke kan åstadkommas, så lär frågan om den för ändamålet samlade fondens användande för andra nyttiga statsändamål icke komma att bereda Riksdagen någon synnerlig förlägenhet.

Af statsverkspropositionen inhemtas, att af öfverskottsmedlen två millioner kronor äro afsedda för stärkande af det *yttre* försvaret, och det torde då icke vara för mycket, om för stärkande af äfven det *inre* försvaret toges i anspråk ett belopp, motsvarande åtminstone hälften af nyssnämnda anslagssumma, ty tidsomständigheterna tyda här och öfver allt annorstädes derpå, att det är hög tid äfven för statsmagterna att på allvar taga i tu med den sociala fråga, som i våra dagar, mer än alla andra frågor, trädt hotande i förgrunden, fordrande sin lösning till priset af samhällets fortfarande bestånd.

På grund af hvad jag här ofvan anfört får jag vördsamt föreslå,

att Riksdagen måtte för sin del besluta att af öfver-skottsmedlen å 1888 års statsreglering afsätta en million kronor till bildande af en grundfond för underlättande af åtgärder till arbetares försäkring mot olycksfall, till in-rättande af sjukkassor och till åstadkommande af ålder-domsförsäkring.

Stockholm den 22 januari 1890.

Curry Treffenberg.
